

Ovatko ruotsinsuomalaiset kuokkavieraita?

Ismo Söderling

Nimittely on siirtolaisuudessa arkea. Kukapa ei olisi kuullut, että afrikkalainen on neekeri, venäläinen rysiä ja vietnamilainen viekku. Lempeimmästä päästä nimittelyihin kuulunevat hurrit, heinäkengät ja ruosut.

Siirtolaisuus henkisenä prosessina on useimmalle muuttajalle raastava: matkat mitataan usein tuhansissa kilometreissä, kielet ja kulttuurit muuttuvat, asunnot saattoivat vaihtua savimajoista betonikerrostaloihin. Erilaisuus on alati läsnä, ja sitä käytetään surutta lyömäaseena.

Tällaisten tahallisten nimittelyjen ja erottelujen ohella on myös hienovaraisempaa leimaamista tai erottelua. Se on usein sisäänrakennettua, yhteiskunnan järjestelmään kuuluvaa. Tällainen erottelu voi olla myös puettu tutkimuksen tai kulttuurin kaapuun. Itse koen olevani aika lailla ”paatunut” nimittelyihin: enemmänkin se kertoo nimittelijästä kuin nimitelyn kohteesta. En voi kuitenkaan mitään sille, että pulssini on hieman noussut, kun armaassa kansallisessa TV:ssämme mainostetaan ja esitetään 8-osaista sarjaa ”Kansankodin kuokkavieraat”. Sarjassa tuodaan dokumentein esille ruotsinsuomalaisten elämää 1960-luvulta nykypäivään.

Sinällään dokumentti on laadukas ja informatiivinen. Mutta tuo nimi! Suomalaiset siirtolaiset eivät olleet kuokkavieraita. Kuokkavieraalla tarkoitetaan kutsumatonta vierasta. Muistan hyvin, kun ruotsalaiset värvärit kiersivät pitkin Lappia ylipuhumassa suomalaista työvoimaa Ruotsiin. Naapurimaassamme telakat kukoistivat ja autotehtaat kävivät ylikierroksilla. Siinä rytkäksä löysin itsenikin Göteborgista Volvon autotehtaalla liukuhihnan ääreltä. Monissa tehtaissa maksettiin palkkiota, jos pystyi houkuttelemaan Suomesta sukulaisiaan tai kavereitaan töihin Ruotsiin.

Näistä suurista suomalaisten joukkomuutoista on kohta kulunut 40 vuotta. Tuolloinen muuttanut työväki alkaa olla eläkeiässä. Jos sarjan nimenä olisi ”Kan-

sankodin tukipylväät”, niin voisivatpa ruotsinsuomalaiset kokea saavansa ansaitsemaansa arvostusta myös kotimaastaan.

Toki muuallakin maailmassa asuvia suomalaisia on nimitelty ansiottomasti. Kun lukee Pohjois-Amerikkaan 1800-luvun lopulla muuttaneiden suomalaisten elämästä, nousee sieltä silloin tällöin esiin suomalaisten maine rähinöitseinä sosialisteina tai juoppoina puukkojunkkareina. Suomalaisten kohtalona oli joutua siirtolaisuuden jälkijunassa mainareiksi lähinnä Michiganin ja Minnesotan kaivoksille. Viimeiset vapaat farmialueet menivät aikaisemmin tulleille skandinaavisille serkuillemme. Työ oli kovaa, vaarallista ja yksinäistä. Suomalaiset olivat muihin kansallisuuksiin verrattuna hyvin koulutettuja (luku- ja kirjoitustaitoisia), mutta kielitaidottomia. Kova työ vaati kovat huvit – poikaporukoissa kun elettiin. Uudistuksia saatiin vain pitämällä yhtä. Kun aikanaan kierteilin entisillä kaivosalueilla haastattelemassa jälkipolvia, en voinut kun ihmetellä suomalaisten sisukkuutta, ahkeruutta ja selviytymistä. Kukahan muu olisi ne ankarat selkoset selättänyt?

Toiseuden ja erilaisuuden hyväksymisessä meillä suomalaisilla on pitkä ja kivinen tie. Tällä hetkellä maahanmuuttajia asuu Suomessa noin parisataatuhatta. Kohtapuoliin luku lienee kaksinkertaistunut. Olen usein todennut, että kansana olemme pragmaattisia: Karjalan evakkojen (pakolaisten) asuttamiseen ei kulunut montakaan kuukautta. Nokian kännykkä oli – ainakin vielä vähän aikaa sitten – lähes jokaisen taskussa. Miksi meidän olisi tehtävä samoja virheitä kuin muiden länsimaiden, joissa jonkin sortin mellakoita muuttajien ja kantaväestön välillä syntyy säännöllisin väliajoin?

Parhaillaan pohditaan peruskoulun uutta tuntijaikoa. Samalla tehdään ehdotuksia uusiksi oppiaineiksi. Opetusministeri Henna Virkkunen on esittänyt draama-aineiden opetusta peruskouluun. Uudistus tekisi

hyvää aika lailla teoreettispainotteiselle opetuksellemme. Mitäpä, jos tuohon draama-opetukseen liitettäisiin olennaisena osana erilaisuuden kohtaaminen? Sitä opetusta tarvitsevat kantaväestön ohella toki yhtäläillä myös maahanmuuttajalapset. Me olemme heille niitä toisia.

Sweden-Finns – gatecrashers?

Being called names is commonplace for immigrants. Who hasn't heard Africans be called negros or Sambos, Russians Russkies, or the Vietnamese Dinks or slant-eyes? On the slightly less pejorative end of the scale, in Finland there are terms like "hurri" for a Swede, "heinäkenkä" (sedge shoe) for the Sami, and "ruosu" for a Finland-Swede.

Apart this type of intentional name-calling, there is a more subtle variation of discrimination. Frequently it is built-in, already incorporated into the social system. Finnish television is showing a eight-part series on "Gatecrashers of the people's home" (i.e., Sweden). The series documents the life of Sweden-Finns from the 1960 to the present. Sweden-Finns were pillars of the Swedish "people's home", not its uninvited guests. Their powerful contribution helped keep the shipbuilding industry and automotive plants operating.

Finns all over the world have been called all kinds of derogatory names. The image often circulated about first-generation Finnish immigrants in

North America is one of rabble-rousing Socialists or drunken, knife-wielding troublemakers. The fate of Finns, who arrived as latecomers in the great migration wave to America, was to end up as miners, mostly in Michigan and Minnesota. The last areas of farm land had been taken up by our Scandinavian cousins, who arrived earlier. The work was hard, perilous and lonely. Compared to other nationalities, the Finns had a better education (i.e., able to read and write), but lacked English-language skills. Working in all-male communities, the hard work came with hard partying, and improvements in working conditions were only possible if everyone stuck together. When I used to travel around the old mining areas, interviewing the subsequent generations, I came to marvel at the tenacity, industriousness and survival of those first Finns. How many others would have made it against the tough odds?

Here in Finland we are presently considering a new curriculum distribution in our comprehensive schools. Suggestions for new subjects are also being offered. The Minister of Education, Henna Virkkunen, has proposed including the dramatic arts as part of the curriculum. The reform would be a welcome injection to a curriculum that is rather woodenly dominated by theoretical subjects. What if, as part of teaching drama, we incorporated the art of encountering otherness as an essential part of the teaching? These are skills everyone needs, from the children of the majority population to the children of immigrants. For the latter, we ourselves are the 'other'.

